02/08/2024

Κωνσταντίνος Θύμης: Η γιορτή της Μεταμόρφωσεως του Σωτήρος ή του Παντοκράτορος

/ Γνώμες

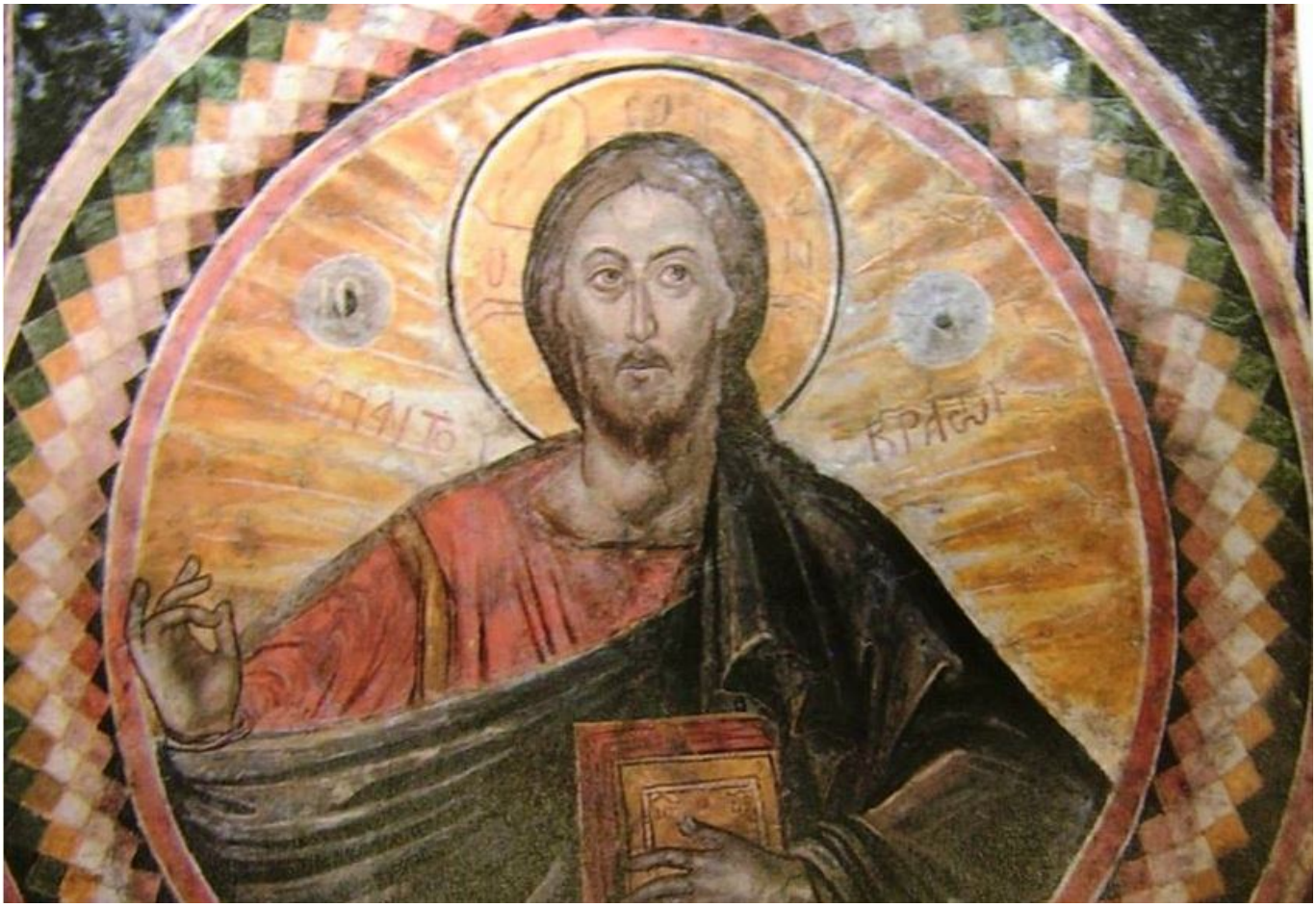

Στις 6 Αυγούστου η Εκκλησία μας τιμά την εορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος ή κατά τη συνηθισμένη έκφραση στον τόπο μας του Παντοκράτορος.

- **Γράφει ο Κωνσταντίνος Θύμης, Θεολόγος – Ιστορικός**

Κατ’ αρχάς να αναφέρουμε ότι το προσωνύμιο Παντοκράτωρ οι Χριστιανοί το αποδίδουν στο Β΄ Πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, στον Κύριο Ιησού Χριστό. Παντοκράτωρ κατά κυριολεξία είναι αυτός που κυβερνά-κρατεί τα πάντα, ο παντοδύναμος. Ως θέμα αγιογραφείται στο κέντρο της οροφής -«Ουρανίας» κατά την κερκυραϊκή ονομασία- των περισσοτέρων ναών. Παριστάνεται ο Κύριος

κρατώντας Ευαγγέλιο στο αριστερό χέρι και ευλογώντας με το δεξί. Τοποθετείται στους βυζαντινούς ναούς στον κεντρικό θόλο (τρούλο) και στους ναούς ρυθμού βασιλικής στο κέντρο.

Η εορτή ονομάζεται δεσποτική, γιατί πρωταγωνιστής είναι ο Δεσπότης Χριστός. Σύμφωνα με το συναξάρι τα θαυμαστά γεγονότα της ημέρας εκείνης εξελίχθηκαν ως εξής: Ο Κύριος επειδή πολλές φορές προείπε στους μαθητές Του όχι μόνο για το Πάθος και το Σταυρό, αλλά και για τους μελλοντικούς διωγμούς και τις θλίψεις που έμελε ο Ίδιος και όλοι οι μαθητές Του να ζήσουν, προκειμένου να τους αποδείξει ότι αυτοί οι πειρασμοί θα είναι άμεσοι και προσωρινοί, ενώ η απόλαυση των μελλοντικών Θείων αγαθών θα είναι αιώνια, ανώτερη και άλλης διάστασης, γι' αυτό, παρέλαβε τους τρεις κορυφαίους μαθητές του, τον Πέτρο, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη και τους ανέβασε στο όρος Θαβώρ. Εκεί μεταμορφώθηκε ενώπιον τους και έλαμψε το πρόσωπό του όπως ο ήλιος και τα ενδύματά Του έγιναν λευκά όπως το φως.

Ξαφνικά μέσα σε αυτή την υπερφυσική και εξαίσια φωτοχυσία εμφανίστηκαν μαζί οι προφήτες Μωυσής και Ηλίας. Συνομίλησαν μαζί με τον Ιησού και έδειξαν ταυτόχρονα ότι αυτός είναι ο Κύριος των ζώντων και των νεκρών.

Ύστερα από λίγο τους επισκίασε μία φωτεινή νεφέλη και από τη νεφέλη αυτή ακούστηκε πάλι η ίδια φωνή που είχε ακουστεί και στον Ιορδάνη: «Ούτος εστίν ο Υιός μου ο αγαπητός, εν ω ευδόκησα· αυτού ακούετε» (Ματθ. ιζ΄ 5), επιβεβαιώνοντας για μια ακόμη φορά τη θεότητα του Ιησού.

Τα θεοπρεπή και αξιοθαύμαστα αυτά γεγονότα της σημερινής εορτής, εικονίζουν και προτυπώνουν τη μελλοντική κατάσταση των δικαίων, των οποίων τη λαμπρότητα αποκάλυψε και δήλωσε ο Κύριος, όταν είπε: «τότε οι δίκαιοι εκλάμψουσιν ως ήλιος (Ματθ. ιγ΄43)». Γι' αυτό και το κοντάκιον της εορτής της Μεταμορφώσεως ψάλλεται κάθε ημέρα στις ακολουθίες των Ωρών για να υπενθυμίζει πάντοτε αυτά τα γεγονότα, την αποκεκαλυμμένη δόξα του Κυρίου της ημέρας εκείνης.

Κοντάκιον της Εορτής: «Επί του Όρους μετεμορφώθης, και ως εχώρουν οι Μαθηταί σου την δόξαν σου, Χριστέ ο Θεός εθεάσαντο, ίνα όταν σε ίδωσι σταυρούμενον, το μέν πάθος νοήσωσιν εκούσιον, τω δε κόσμῳ κηρύξωσιν, ότι συ υπάρχεις αληθώς, του Πατρός το απαύγασμα».

Θεολογική προσέγγιση του Κοντακίου: Στο όρος το Θαβώρ μεταμορφώθηκες Κύριε· εκεί οι μαθητές Σου σύμφωνα με τις πνευματικές τους δυνατότητες, είδαν και κατάλαβαν τη δόξα Σου, προκειμένου όταν σε δουν πάνω στον σταυρό να

γνωρίζουν ότι εκούσια ανέβηκες – όχι γιατί ήσουν υποχρεωμένος αλλά μόνο από αγάπη για το πλάσμα Σου- και να κηρύξουν στον κόσμο, ότι Συ είσαι αληθινά του Πατρός το απαύγασμα, δηλ. το Β΄ Πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, ο Υιός και Λόγος του Θεού, ο προ αιώνων εκ Πατρός γεννηθείς, της αυτής ουσίας και φύσεως, ομοούσιος και ομόδοξος με τον Πατέρα και το Άγιον Πνεύμα. Και έλαβες εκούσια την ανθρώπινη φύση εν χρόνω για τη δική μας σωτηρία και θέωση.

Την εορτή αυτή τιμούμε και στον τόπο μας σε πολλούς ναούς και μοναστήρια, τα οποία μάλιστα βρίσκονται σε πολύ ωραίες τοποθεσίες, έτσι μεταξύ άλλων εορτάζουν: Ο βυζαντινός ναός Παντοκράτορος Ποντικονησίου, ο ναός Παντοκράτορος Καμπιέλου, ο ενοριακός ναός Παντοκράτορος Εβροπούλων, η παλαιά μονή Παντοκράτορος Λίνιας, η παλαιά μονή Παντοκράτορος Αγίων Δέκα, η παλαιά μονή Παντοκράτορος στο επονομαζόμενο «Ασκηταριό» Νυμφών, η μονή Παντοκράτορος Αγίου Αθανασίου, το ησυχαστήριο Παντοκράτορος Καμαρέλας κ.ά., έχοντας όμως τα «πρωτεία» η μονή Υψηλού Παντοκράτορος Όρους Κερκύρας.

Η μονή ή το μοναστήρι του Υψηλού Παντοκράτορος στέκει στην κορυφή του ψηλότερου βουνού της Κέρκυρας, σε υψόμετρο άνω των 900 μ. Η θέα που προσφέρει στον επισκέπτη είναι μοναδική και ατελείωτη. Διακρίνεται ολόκληρο το νησί, τα Διαπόντια νησιά, μεγάλο τμήμα των κοντινών αλβανικών ακτών και όταν η ατμόσφαιρα το επιτρέπει προβάλλουν μετά τους Παξούς και τη Λευκάδα ακόμη και οι οροσειρές της Κεφαλονιάς. Στην αρχαιότητα το βουνό ονομαζόταν Ιστώνη. Μετά την ίδρυση της μονής ταυτίστηκε και έλαβε το ίδιο όνομα «Παντοκράτωρ».

Ομολογουμένως εκεί ψηλά όπου είναι κτισμένο το μοναστήρι, θωρώντας το ο προσκυνητής αισθάνεται η γη να ενώνεται με τον ουρανό, ο άνθρωπος με τον Θεό και συλλογιέται ότι εδώ ο Παντοκράτωρ και Παντογνώστης κρατά και φυλάει το νησί και το διασώζει για πολλούς αιώνες από διάφορα δεινά.
Ίσως αυτό να αισθάνθηκαν και οι πρώτοι κτήτορες του μοναστηριού. Σύμφωνα με το σωζόμενο (στα Γ.Α.Κ. – Α.Ν. Κερκύρας) έγγραφο σε περγαμηνή που αποτελεί και το κτητορικό «του Μεγάλου Παντοκράτορος» του έτους 1347, «ο περιθητότης» (από την Περίθεια) ιερομόναχος Άνθιμος με τη βοήθεια 23 χωριών της βόρειας Κέρκυρας, το έτος εκείνο, πήραν την απόφαση να κτίσουν το μοναστήρι. Το μοναστήρι για αιώνες ανήκε στην κατηγορία των «συναδελφικών». Ο Σπ. Παπαγεώργιος σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάζει στο βιβλίο του: Ιστορία της Εκκλησίας της Κερκύρας, Κέρκυρα 1920, σ. 234, αναφέρει ότι η κατασκευή του ναού είχε ολοκληρωθεί ήδη το 1344, δηλ. τρία χρόνια πριν το ιδρυτικό έγγραφο. Πιθανόν το σωζόμενο έγγραφο να συντάχθηκε από τους κτήτορες λίγα χρόνια μετά την ολοκλήρωση της μονής. Ο ναός είναι ρυθμού μονόκλιτης βασιλικής και σκεπάζεται από καμάρα. Διασώζει πλήθος από αξιόλογες τοιχογραφίες, εικόνες

μεταβυζαντινής και επτανησιακής τεχνοτροπίας και θαυμάσια αργυρά και εκκλησιαστικά ιερά σκεύη. Ο ναός έχει υποστεί κατά καιρούς διάφορες ανακαινίσεις και συντηρήσεις παίρνοντας τα τελευταία χρόνια τη σημερινή εσωτερική και εξωτερική μορφή (υπερυψωμένος κατά τι και επενδυμένος με πέτρα).

Αιώνες τώρα υπάρχει η ευσεβής παράδοση, όσοι Κερκυραίοι μπορούν να επισκέπτονται από την 1 έως την 6 Αυγούστου τον Υψηλό για να κάνουν το προσκύνημά τους. Ενορίες οργανώνουν προσκυνηματικές εκδρομές, παρέες-παρέες ανηφορίζουν, οικογένειες προσέρχονται αλλά και μοναχικοί προσκυνητές. Μάλιστα τα παλαιότερα χρόνια ξεκινούσαν με τα πόδια από τα γύρω και πιο μακρινά χωριά της Κέρκυρας και πάλι παρέες-παρέες προκειμένου να αξιωθούν να προσκυνήσουν τη χάρη Του. Καΐκια και βάρκες έφθαναν από τη Λευκίμμη και από άλλες παραθαλάσσιες περιοχές στα μικρά λιμάνια της βόρειας Κέρκυρας και από εκεί με τα πόδια οι επιβάτες κατευθύνονταν προκειμένου να εκπληρώσουν το τάμα τους. Ο Σπ. Παπαγεώργιος, κλείνει την αναφορά του για τη μονή με την εξής χαρακτηριστική παράγραφο, ζωντανεύοντας και μεταφέροντας σε εμάς βιώματα μιας άλλης εποχής, του περασμένου αιώνα: «Μετά το Πάσχα συνήθως αρχίζει εκεί μικρά τις συγκοινωνία και ζωή· οκταήμερον δε προ της 6 Αυγούστου γίνεται ο Υψηλός γενικόν προσκύνημα των Κερκυραίων, πολιτών και χωρικών, μετά κόπου ανερχομένων δια δυσβάτων πετρωδών ατραπών, και φερόντων διάφορα αναθήματα. Εν τοις κελλίοις διανυκτερεύουσιν, όπως δύνανται, οι προσκυνηταί, εκ εν διαμερίσμασι του περιβολίου της μονής.
Ένεκα της σχετικής στενότητος τούτου ενίοτε συνέβησαν διαπληκτισμοί, και δια τούτο κατά τα τελευταία έτη ο περίβολος διεχωρίσθη εις διαμερίσματα και οιονεί μάνδρας, εκάστην εις τους χωρικούς εκάστου χωρίου, ιδίως των κτητόρων, όπως εκεί συν γυναιξί και τέκνοις διημερεύωσι και διανυκτερεύωσι διαρκούντος του προσκυνήματος» (βλ. Σπ. Παπαγεώργιος, ό.π., σ. 234-235).

Να σημειωθεί ότι το 1953 κατόπιν συμφωνίας των δέκα χωριών που είχαν κτητορικά δικαιώματα η «Ιερά Μονή Υψηλού Παντοκράτορος Όρους Κερκύρας» αναγνωρίστηκε επίσημα ως ξεχωριστόν-ίδιον Ν.Π.Δ.Δ. (Φ.Ε.Κ. 281/Α΄/1953) και έκτοτε διοικείται από Ηγουμενοσυμβούλιο σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Πηγή: corfutvnews.gr